

Testvérlapjaink írják

EGYETEMI LAPOK BUDAPEST:

Előkészületben: egyetemi színházi fesztivál. Az egyetemi kulturális bizottság egyik ülésén Rózsa Zoltán egyetemi adjunktus, a bizottság titkára érdekes ötlettel hozakodott elő: rendezni kellene egy egyetemi színházi fesztivált! Az indítványt a bizottság egyhangúlag elfogadta, mi pedig felkerestük Rózsa Zoltánt a részletek meg tudakolása végett.

— Kik nevezhetnek be a vetélkedőre?

— A KISZ és a szakszervezeti csoportok s a tanszékek. Az egyetlen kikötés csupán annyi, hogy olyan darabot mutassanak be, amelyet még nem játszottak egyik magyar színházban sem.

— Mi a fesztivál célja?

— Elsősorban az, hogy a tanszékek közelebb kerüljenek az Egyetemi Színházhoz, «házi színházunk» elsősorban az egyetem dolgozóinak és hallgatóinak legyen a kulturális fóruma. Ezenkívül úgy véljük, hogy a vetélkedő meghirdetésével például az idegen nyelvű tanszékek hallgatóit és fiatal oktatóit modern darabok lefordítására serkentjük. Persze, nemcsak fordítani, de írni is lehet új darabot... Mindezek felül reméljük, hogy a bemutatók folyamán számos tehetség bukkan fel, akiket majd az Universitas-együttműködés munkájába szeretnénk bevonni.

— Mikor lesz a fesztivál?

— A tanév vége felé lesznek a zártkörű bemutatók, majd az elkövetkezendő tanév elején a legjobb csoportok előadásait az Egyetemi Színház nyilvánosan is bemutatjuk. Elképzelhető, hogy akad egy-néhány kiemelkedő drámafördítés, vagy önálló írásmű, melyre vezető színházaink is felfigyelnek és esetleg átvesszik.

— Mikor kell benevezni az illető csoportoknak?

— Hamarosan körlevelet küldünk szét a KISZ-csoportoknak és a tanszéknek. Úgy gondoltuk, hogy az év végén beérkező jelentkezések alapján állapítjuk majd meg a fesztivál pontos dátumát és időtartamát.

*

ORVOSEGYETEM BUDAPEST:

Az új ösztöndíjrendszer első tapasztalatai

Az új ösztöndíjrendszer alapjaiban helyes. Összhangban van pártunk VIII. kongresszusának határozataival, hiszen az ösztöndíj összegének legnagyobb részét a munka minősége, a tanulmányi eredmény szabja meg. A szellemében helyes rendelkezés azonban néhány esetben, valójában a kellően át nem gondolt kiegészítő rendelkezések miatt, visszajára fordult, és

nem egy olyan helyzetet teremt, amikor egy jórendű hallgató a kitünendőségét több ösztöndíjban részesül. Hogyan lehetséges ez?

A jelenlegi rendelkezések szerint az utó-, de a halasztott vizsga is az ösztöndíj legjelentősebb hányadának, a tanulmányi ösztöndíjnak felévi, szigorlók esetében egész évi megvonásához vezet. Konkrét példával bizonyítva: Több olyan hallgató volt, akinek az V. év végi, meglehetősen zsúfolt vizsgaidőszakban a minden tárgyból való lelkiismeretes felkészülésre nem volt elég a rendelkezésére álló idő. Ezért év végén csak néhány tárgyból vizsgázott, alapos tudással minden tárgyból jeles eredménnyel. Elmaradt halasztott vizsgáját, szeptember elején szintén jeles eredménnyel tette le, és így tanulmányi eredménye — hiszen erre is törekedett mert mindig úgy hallotta, hogy magasabb ösztöndíjhoz a jobb tanulmányi eredmény vezet — kitűnő. Ez a hallgató a jelenlegi körülmények között, kitűnő tanulmányi eredmény után egy fillér ösztöndíjat sem kap. Ha ebből az esetből (illetve esetekből, mert nem egy van ilyen) következtetéseket vonunk le és gondolkodunk, feltétlenül eljutunk oda, hogy: az ösztöndíjrendelethez ez a pontja nem a jobb tanulmányi eredményt, alapsabb tudást, hanem a mindenáron való levezgázást szolgálja. Tudniillik, ha az előbb példaként említett esetben a hallgató négy jeles eredménye mellett, nem alapos tudással, de még tavasszal elmegy vizsgáznai az ötödik tárgyból is és csak elégséges eredményt ért is el, akkor a jelenleginél hasonlíthatatlanul kisebb tudásra 150 forint ösztöndíjat kap.

Az alaposabb tudás és jobb eredmény ebben az esetben — szigorlóról van szó — 1500 Ft veszteséget jelent. Gondolkozni kellene arról is, hogy indokolt-e a kitűnő és jeles tanulmányi eredmény közötti különbséget 100 Ft-ra értékelni. Semmiképpen nem tartjuk reálisnak azt a beosztást, ami «jó»-ra 150 Ft-ot — jelesre 200 Ft-ot, — kitűnőre 300 Ft-ot ad. Helyesebbnek tartanánk — öt év vizsgatapasztalata bizonyítja ezt — a jelest 250 — Ft-ra értékelni mert nagyobb munkát jelent a jó általános eredményt jelesre emelni, mint a jelest kitűnőre. A jeles és kitűnő tulajdonképpen nem két színvonal, hanem csak változat, melyet adott esetben a vizsgaszerencse is alakít.

Egy a díjazottak közül

Weitz Tamás dolgozatáról

Izgalmas, de nehéz feladatra vállalkozott Weitz Tamás, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem hallgatója, mikor két évvel ezelőtt néhány társával kutatni kezdte: milyen tényezők, s hogyan hatnak a tanulmányi eredményre. Az eredménygyűjtőmunkát összefoglaló dolgozat címe statisztikai vizsgálatot hirdetett, de jóval több volt a szöveg száraz felsorolásánál. A nagyszámú hallgatók érdeklődéssel figyelték és jegyezték a pedagógiai is kitűnő előadást, mely az eredeti munkának (70 oldal) lerövidített kivonata volt.

Érdekes volt a számok tükrében, milyen arányban határozza meg az egyetemi hallgatók tanulmányi eredményét a középiskola helye, típusa az érettségi bizonyítvány. E számok igazolták az új felvételi rendszer helyességét, amelyben az érettségi eredmény nagyobb súllyal esik latba. Kiderült az is, hogy a Közgazdasági Egyetemre jelentkező hallgatóknak csak 1/4 része végzett közgazdasági technikumban, holott éppen fordítva gondolnánk.

Pontosan kimutatta az előadó azt is, hogy a termelőmunkában eltöltött évek számának növekedésével arányosan csökken a felvételi vizsgán elért eredmény, különösen a nyelvelknél. Nagyon helyesen állapította meg, hogy ennek kiküszöbölése fontos feladatként áll a pedagógusok előtt. A továbbiakban a származás és a szociális helyzet, a társadalmi munka végzés, KISZ-tag-ság és a tanulmányi ered-

mény kölcsönhatásáról hal- vetette, hogy az eredmények- re döntő hatást gyakorló «kedvenc tárgy», mint ható tényező. Átlagosan is jobb eredményt ér el az a hallgató, aki egy-egy tantárggyal behatóbban foglalkozik. Az értékes beszámoló követő hozzájárulások egyike az érdemjegy és a tényleges tudás közötti sokszor nagy eltérést hangsúlyozva fel-

Az orvosegyetemi filmklub első filmjeiről

Az orvosegyetemi filmklub programjának megfelelően megtartotta első gyakorlati foglalkozását. A gyenge szervezés ellenére is mintegy hatvanan jelentek meg a vetítésen.

Először dr. Németh András adjunktus számolt be a III. Amatőr Filmfesztivál tapasztalatairól és a szeptemberi amatőrfilmek szerepléséről. Majd két filmet láthattak az érdeklődők.

Gaál Csaba orvostanhallgató — Napfényben című új etűdjét mutatta be. A rejtett kamerával készített kisfilm, több művészi riportmájból áll. A tavaszi napfényre reagáló város egy-egy pillanatát örökíti meg. A legtöbb színy és árnyék hatásokra épített képsorok között, számtalan eredeti témát kap fel, de sajnos a sok vágás, a túl rövid snitt kissé szakadozottá, kapkodóvá teszi a filmet. Úgy gondoljuk, hogy egy szorosabb keret tényleg nagyobb egy-egybe fogja volna a jeleneteket. A film nagy erénye elsősorban modernségében van.

Gaál Csaba olyan módszerrel dolgozott, melyet a vidéki amatőrfilmek egyelőre még nem nagyon művelnek. Németh adjunktus a fesztiválon bemutatott verseny-

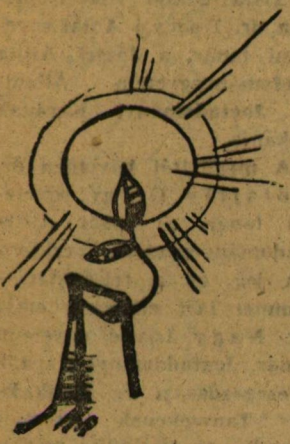
filmjét vetítette le. Ad Astra — című 16 milliméteres keskenyfilmje a világhírű Kisfaludy Strobl Zsigmond-ról, egy olyan művészlőről vall, aki már eljutott a csillagokig. A film Budapestben készült a művész személyes közreműködésével. Bemutatója, egészen új, eredeti dokumentumfilmet látnunk. Nem hagyományos módszerekkel dolgozik, nem száraz főnyelvést végez a rendező, hanem vezérfonákként egy alkotó-munkanap végigkísérésével mutatja be a művész gyönyörű szobrait, kislapsztikáit.

Nagyon komoly igényű film Németh adjunktus új alkotása. Vetítés közben nem éreztük, hogy amatőrfilmes képsorát látjuk. Tudatos szerkesztése, találó ötletei, maradandó élménnyé varázsolják a filmet. Fejlett technikai tudása, a kitűnően alkalmazott montázsfevételek, a természetes megvilágítás jó kihasználása, a gondosan megválasztott kísérőzene művészre avatták alkotójukat. A két film bemutatását élénk vita követte.

Vári Péter László

CSAPLÁR FERENC:

A Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma (Folytatás)

Objektivitásra, tárgyilagos- ságra törő vitaelőadásokkal és publikációkkal szemben gyorsan felbukkant a vád. Akadtak, akik azt rebesgették, hogy ebben a tárgyilagosságon tendencia rejtezik. Mások a világnézeti állásfoglalást hiányolták. Felfedezték a munkájukban a forradalmi utópizmust éppúgy, mint «az ellenforradalmi fasizmus reakciós fergét.»

A valóság megmutatta az ideológia helytelenségét: lehetetlen az osztályszemléleten való felülemelkedés. Munkájuk során saját bőrükön tanulták meg, «hogy vannak dolgok, melyekben egy nyelvet beszél az erdélyi hegyek pásztora, a székely ezermester, az alföldi béreslegény és kisparaszt, a tiszaháti földmunkás és a londoni külváros nyomortanyáinak, a slum-nak lakója. Es vannak dolgok, melyekre egy hangon válaszol a világ összes vezérigazgatója.» Ők, akik az osztályszemléleten felülemelkedő «humánus és nemzeti együttérzés» megteremtését hirdették, fokozatosan veszítették el bizalmukat a középosztályban, s egyre kizárólagosabban «a magyar tömegek hívó katonává» váltak.

»Az agrársettlement gyakorlati és gyűjtőjellegű munkássága, a kiszállások és előadások, szociográfiai és etnográfia gyűjtés közben adódott tanulságos élmények szintén kényserítő erővel kívánták a Művészeti Kollégium létrejöttét, hogy pontosan megformulázhassuk ennek a munkának, a gyűjtött anyagoknak és szerzett élményeknek szellemi, művészeti és tudományos értelmét.» — írja tanulmányában Ortutay Gyula. A 15 tagú Kollégium lett az élcspat, a feladólgozó és tegyük hozzá pénzszerző szerv. 1930 őszén alakult meg, alapító tagjait titkos szavazás útján választották meg az agrársettlement tagjai közül. Első nyilvános fellépés az 1931 februárjában kezdődő művészeti előadásorozat.

A Kollégium munkaprogramja három területen valósult meg. Vitaelőadásokat, kiállításokat rendeztek, kiadványokat jelentettek meg. Jelen alkalommal mellőznünk kell ezek részletekbe menő elemzését. Az első — iparművészeti tematikájú — előadásorozatot 1931 február-márciusában rendezték, a másodikikat — két ciklusban — 1932 novemberében és 1933 áprilisában között: irodalmi, folklór, színházművészeti kérdéseikről — részben a kiadványok tematikájához kapcsolódva 1933 után már sem az előadásokról, sem kiállításokról való részveletről,

sem az agrársettlement szociális tevékenységéről nincs adatunk. A Művészeti Kollégium munkája ezeken a területeken befejeződik — kisebb alkalmasszerű, reprezentatív jellegű megmozdulásoktól eltekintve, — csak az alkotóműhelyekben folyó művészi és tudományos munka folytatódik. Ennek részben technikái okai lehetnek; a Kollégium és a settlement tagjai közül többen egyetemi tanulmányaik befejeztével költöttek életformába kerültek, s így lehetetlenné vált számukra a sok időt és fáradságot igénylő gyakorlati tevékenység. Másrészt az a felismerés is közbejárhatott, hogy az óriási erőfeszítéseket követelő agrársettlement munka — egy csepp a tengerben — nem megoldás. A kiadványok megjelentetésének munkája folyt a legtovább. Az agrársettlement-nél közösen már 1931 óta évente kiadták a Szegedi Kis Kalendáriumot. A kiadói munka 1934-35-ben volt igazán intenzív, színházelméleti folyóiratunk az 1935 januárjában induló «A színház» még a Kollégiumot is túlélt. A kiadványok közül 6 irodalomtörténeti tanulmány, 3 színházművészeti könyv, 2 farnetszetkönyv, 2 szociográfia, 2 folklór-gyűjtés, 2 verskötet, 1 főtökönyv, 1 pedagógiai tanulmány.

A kiféle ható munka ezen száraz, számszerű ismeretése is elárul valamit az

eszmel-művészi fejlődéséből.

A Kollégium szemléletformájának alakulása lépést tartott az agrársettlement-mozgalom fejlődésével. «Az állandó érzelmektől mentes objektivitásra törés» — igaz ugyan, hogy elszigetelte őket is mindkét oldalról — szerte-foszlatta a hamis valóság-látás jóleső marmorát. Ez a csalódás azonban nem vezetett a «l art pour l art» merev művészi elzárkózásához, sem a kultúrznobizmushoz. Élményeik nevelő ereje két irányban hatott. Egyrészt a népi laikus kultúra értékeinek a művészet eszközeivel való megmentésére ösztönözte őket. Ortutay Gyula népköltészeti gyűjteménykötetei anyagot mentő módszerrel szolgálták ezt a törekvést. Ez az élmény érződik Buday György farnetszetkönyvein: a «Boldogaszony búcsúja»-n és a «Book of Ballads»-on, Radnóti két verseskötetén, a «Lábadozó szél»-en és az «Uj hold»-on. Kissé áttételesebben, de az irodalomtörténeti érdeklődésükre, esztétikai, irodalompolitikai nézeteikre is hatott a népművészet élménye. Baróti Dezso tanulmányt írt többek között Dugonics Andrásról, a szegedi népi nyelv első tudós gyűjtőjéről. Ortutay, Tömörkényi-monográfiájában a szegedi író nyelvi eszközeit elemelve hangsúlyozottan foglalkozik a «kétkézi» emberek nyelvének utánozhatatlan felhasználá-

sával. Ortutay Gyula «A színház» első számában megjelent tanulmánya pedig már azt hirdeti, hogy a szabadtéri színháznak és általában a színháznak a «modern magyar népi misztériumjáték» alapján kell újjászülnie.

Akár Móricz, ők is az irodalom decentralizációját és a regionalizmus szükségességét hangoztatták.

A népi kultúra mellett a nyugat-európai kultúra volt másik ihletőjük. Élményeiket nemcsak magyar, hanem «európai szemmel» nézték, mert a magyar történet értelmét a nyugat-európai kultúrához «kapcsolódása adhatja. (Jellemző ez akkoriban a fasizmus barbárságától és a «bolsevik veszélytől» megriadt értelmiség szemléletmódjára. Ez az elképzelés később a választban kristályosodik ki.)

A magyar népi kultúra megbecsülése mellett alakult, fejlődött szociális felfogás is. A pusztán etnográfiai érdeklődésből — akár az agrársettlement esetében — szociális feladatvállalás lett: «A parasztság-nak a mai magyar társadalom elfoglalt szociális helyzete, gazdasági és sokszor kulturális magárahagyatottsága, s ezekből az okokból kialakult belső tehetetlensége — írja Ortutay — éppoly jellemző jegye lett a parasztságról kialakult képünknek, mint a megcsodált faragványok, szöttek,

nóták. A saját szociális helyzetünk kritikai átvizsgálása viszont nyilvánvalóvá tette előttünk, hogy a mi szociális helyzetünk is hasonlóképpen kiszolgáltatott és így lényegében azonos. Tehát az intellektuális plusz ugyane kategória sorsának, életérdekeinek fokozottabb védelmére és értékeinek kifejezésére hív fel bennünket. Ez a tanulás illetve törekvés tükröződik esztétikai-művészeti elveikben is: «meggyőződésünkbe vált, hogy művészként csak akkor adhatunk őszinte emberi alkotást, ha szociális problémáink, fájdalomaink elől sem térünk ki és nem tagadjuk le őket. Tudományos vizsgálódásaink során is úgy találtuk, hogy a szociális szempont, a társadalomfejlődésével való összefüggések kimutatása ugyanolyan szükségesszerű, organikus része munkánkunknak, mint akárminő tudományos szempont. Ez a magyar nép sorsához szorosan kapcsolódó szociális művészeti és tudományos felfogás a Művészeti Kollégium szemléletformájának leglényegesebb tartalmi eleme.»

A polgári humanista értelmiség és a népi mozgalom jellemző útja ez — a Szabó Dezső-i fogantatású romantikus mifotógikus népszerűteltől a szociális érdeklődés majd feladatvállaláson át a marxista művészeti-esztétikai irodalomtörténeti szemléletformáig: a szellemi képzés megvalósítható szocializmusig, vagy ahogy ők nevezték a «kollektívizmus»-ig.

(A befejező részt következő számunkban közöljük.)